

**Szanowna Pani
Martyna Nakonieczny
Radna Województwa Opolskiego**

Szanowna Pani Radna,

W odpowiedzi na Pani interpelację z dnia 20.09.2021 r. (data wpływu do Urzędu), w sprawie zabezpieczenia opieki mieszkańcom województwa w Wojewódzkim Szpitalu Specjalistycznym im. Św. Jadwigi w Opolu, proszę przyjąć następujące wyjaśnienia.

Realizacja **świadczeń stacjonarnych psychiatrii ogólnej** dla dorosłych w województwie opolskim, zgodnie z konkursami ogłaszanymi przez Opolski Oddział Wojewódzki Narodowego Funduszu Zdrowia, podzielona jest na następujące rejony:

- Wojewódzki Szpital Specjalistyczny im. Św. Jadwigi w Opolu – powiaty: opolski, kluczborski, oleski i strzelecki (WSS),
- Specjalistyczny Szpital im. Ks. Bpa J. Nathana w Branicach – powiaty: krapkowicki, kędzierzyńsko-kozielski i głubczycki,
- SP ZOZ w Głuchołazach – powiaty: nyski i prudnicki.

Ambulatoryjną opiekę zdrowotną w powyższym obszarze świadczeń dla mieszkańców Opola oraz powiatów ościennych zabezpieczają:

- funkcjonujące na terenie miasta Opola następujące Poradnie Zdrowia Psychicznego:
 - 116 Szpital Wojskowy z Przychodnią Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej – Poradnia Zdrowia Psychicznego (Oddział Dzienny),
 - Centrum Terapii i Psychoedukacji s.c. Poradnia Zdrowia Psychicznego w Opolu (Zespół Leczenia Środowiskowego),
 - OPTIMA MEDYCYNĄ SA Poradnia Zdrowia Psychicznego w Opolu,
 - Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji w Opolu – Poradnia Zdrowia Psychicznego.
- Poradnie Zdrowia Psychicznego na terenie powiatu opolskiego:
 - Izabela Bednarek Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej "DOMED" - Poradnia Zdrowia Psychicznego w Zimnicach Wielkich,

- Specjalistyczny Zakład Opieki Zdrowotnej "ELIKSIR" - Poradnia Zdrowia Psychicznego w Ozimku.

Od 01 listopada 2020 roku na terenie naszego Wojewódzkiego Szpitala Specjalistycznego im. Św. Jadwigi w Opolu rozpoczęło działalność Centrum Zdrowia Psychicznego. Jego zadaniem jest udzielanie pomocy dorosłym mieszkańcom miasta Opola w rozwiązywaniu różnorodnych kryzysów i zaburzeń zdrowia psychicznego.

W zakresie opieki stacjonarnej, obszar zdrowia psychicznego pacjentów zabezpieczony był dotychczas przez Wojewódzki Szpital Specjalistyczny im. Św. Jadwigi w Opolu w 3 następujących oddziałach szpitalnych:

- Oddział Psychiatrii dla Dorosłych „A”, posiadający 63 łóżka,
- Oddział Psychiatrii dla Dorosłych „B”, posiadający 63 łóżka,
- Oddział Psychiatrii dla Dorosłych „C”, posiadający 40 łóżek.

Łącznie zatem, opieka stacjonarna w obszarze zdrowia psychicznego zapewniona była poprzez zabezpieczenie 166 łóżek w oddziałach psychiatrycznych WSS w Opolu.

Aktualnie, z uwagi na brak możliwości zabezpieczenia obsady kadrowej, niezbędnej do prawidłowego funkcjonowania wszystkich 3 oddziałów, w miejscu 40-łóżkowego Oddziału Psychiatrii dla Dorosłych „C” tworzony jest 35-łóżkowy zakład opiekuńczo-leczniczy, zaś **bezpieczeństwo w zakresie opieki stacjonarnej nad mieszkańcami naszego regionu zabezpieczone jest kontynuacją działalności 126 łóżek psychiatrycznych dla dorosłych w Oddziałach Psychiatrii dla Dorosłych „A” i „B” WSS w Opolu.**

Sytuacja kadrowa w tychże Oddziałach również jest trudna, natomiast wsparcie ich obsady kadrą lekarską z Oddziału Psychiatrii „C” daje duże szanse na przetrwanie kryzysu i zapewnienie kontynuacji ich funkcjonowania.

Powstający, 35-łóżkowy ZOL oferować zaś będzie pacjentom świadczenia opiekuńczo-lecznicze psychiatryczne, tj. opiekę długoterminową i pielęgnację pacjentów, nie wymagających hospitalizacji, której celem jest przywrócenie pacjentowi sprawności fizycznej i psychicznej, pozwalającej na samodzielne funkcjonowanie.

Niezależnie od powyższego pragnę podkreślić, że Dyrektor Wojewódzkiego Szpitala Specjalistycznego w Opolu, przy aktywnym wsparciu Zarządu Województwa Opolskiego podejmuje nieustające działania, mające na celu pozyskanie kadry medycznej dla Jednostki i zwiększenie zatrudnienia do poziomu, pozwalającego na zapewnienie szerokiej dostępności do opieki psychiatrycznej dla mieszkańców naszego województwa.

W tym celu podejmowane są starania o zatrudnienie lekarzy rezydentów, lekarzy specjalistów i lekarzy z zagranicy w ramach tzw. „ustawy covid-owej”, zawarte również zostały umowy z firmami HR (MedMobilityPoland – Fundacja Rządowa, HR Medica, Rekrutacje medyczne, Patronus, J.M. Grup), a także poszukiwani są specjaliści za pomocą portali ogłoszeniowych (Opolskiej oraz Dolnośląskiej Izby Lekarskiej, ogólnopolskiej Gazety Lekarskiej, portalu Kompedium24 – ogłoszenia darmowe, portalu społecznościowego Facebook - grupa „lekarze oferty pracy” (23 549 członków), Serwisu „kariera bohatera – ogłoszenia darmowe” oraz portalu dla lekarzy „Medycyna praktyczna”).

Ponadto, przyznawane są **stypendia dla studentów** w kwocie **2000 zł** miesięcznie (płatne ze środków budżetu Samorządu Województwa Opolskiego) oraz dodatki dla rezydentów, rozpoczynających specjalizację, w kwocie 4 000 zł miesięcznie wpłacane ze środków WSS jako dodatek do wynagrodzenia zasadniczego ustalonego zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Zdrowia (obecnie na poziomie pierwszych dwóch latach zatrudnienia w trybie rezydentury wynosi 5752 zł, po dwóch latach zatrudnienia w tym trybie – 5862 zł).

Podkreślić należy, że niezwykle trudna sytuacja w zakresie zatrudnienia lekarzy w szpitalach psychiatrycznych wynika z realizowanego od wielu lat sposobu organizacji opieki psychiatrycznej. Lekarze w coraz mniejszym stopniu zainteresowani są podejmowaniem pracy w szpitalu, który musi funkcjonować w systemie 24 godzinnym i przyjmować pacjentów agresywnych i wymagających intensywnego nadzoru i opieki, na rzecz ambulatoryjnych form opieki, które oprócz zbliżonego poziomu wynagrodzeń mają niewątpliwy walor, jakim jest praca przez 5 dni w tygodniu bez konieczności pracy w nocy, w niedzielę i święta oraz mniejsze narażenie na odpowiedzialność zawodową.

Zgodnie z informacją zawartą w Mapach Potrzeb Zdrowotnych: „W kwestii liczby lekarzy ze specjalizacją w psychiatrii w 2015 r. Polska w porównaniu z krajami UE wypadła znacznie poniżej średniej – zajmując przedostatnie, tj. 27. miejsce z liczbą 90 lekarzy psychiatrów na 1 mln ludności. Gorsza sytuacja wystąpiła jedynie w Bułgarii (76), natomiast najlepiej było w Finlandii (236), Szwecji (232) i Holandii (230)” .

Średni wiek lekarzy w opisywanej specjalizacji jest wysoki i w 2019 r. wynosił 52 lata.

Zgodnie z potrzebami zgłoszonymi przez konsultantów krajowych, w psychiatrii brakuje 3 796 lekarzy i jest to jedna z dziedzin z największymi deficytami kadry lekarskiej, obok chorób wewnętrznych oraz medycyny rodzinnej. W tych specjalizacjach (a także w dziedzinie medycyny pracy oraz geriatric) widoczna była największa suma potrzebnych miejsc specjalizacyjnych do zmniejszenia różnicy pomiędzy lekarzami specjalistami osiagającymi wiek emerytalny a lekarzami uzyskującymi tytuł specjalisty i miejsc specjalizacyjnych oszacowanych na podstawie zapotrzebowania zgłoszonego przez konsultantów krajowych.

Należy przy tym zaznaczyć, że utworzenie miejsc specjalizacyjnych nie wiąże się z szybkim przyrostem lekarzy specjalistów. Kształcenie jest długotrwałym procesem, a minimalny czas szkolenia specjalizacyjnego wynosi od 4 do 10 lat w zależności od rodzaju specjalizacji.

Także, zgodnie z rekomendacjami Map Potrzeb Zdrowotnych dla województwa opolskiego – największe potrzeby w zakresie liczby miejsc specjalizacyjnych (oszacowane na 2020 r. z uwzględnieniem liczby miejsc szkoleniowych potrzebnych do wymienialności pokoleniowej oraz rekomendowanej liczby specjalistów oszacowano w następujących dziedzinach: choroby wewnętrzne (614), medycyna rodzinna (246), psychiatria (130), medycyna pracy (83), geriatric (71).¹

W wyniku rekrutacji, prowadzonej przez Opolski Urząd Wojewódzki od 2017 roku (mimo dwóch sesji naborowych w roku – wiosennej i jesiennej), do odbywania specjalizacji w dziedzinie

¹ Mapa potrzeb zdrowotnych na okres od 1 stycznia 2022 r. do 31 grudnia 2026 r., Warszawa, sierpień 2021 - Załącznik do obwieszczenia Ministra Zdrowia z dnia 27 sierpnia 2021 r. w sprawie mapy potrzeb zdrowotnych, Dz. Urz. Min. Zdrowia z 2021 r., poz. 69, Ogłoszony: 30.08.2021 r.

psychiatrii dorosłych skierowano 3 kandydatów, z czego tylko jedna osoba kontynuuje specjalizację w WSS w Opolu. Natomiast migracja osób w trakcie specjalizacji poza nasze województwo jest praktycznie nieograniczona.

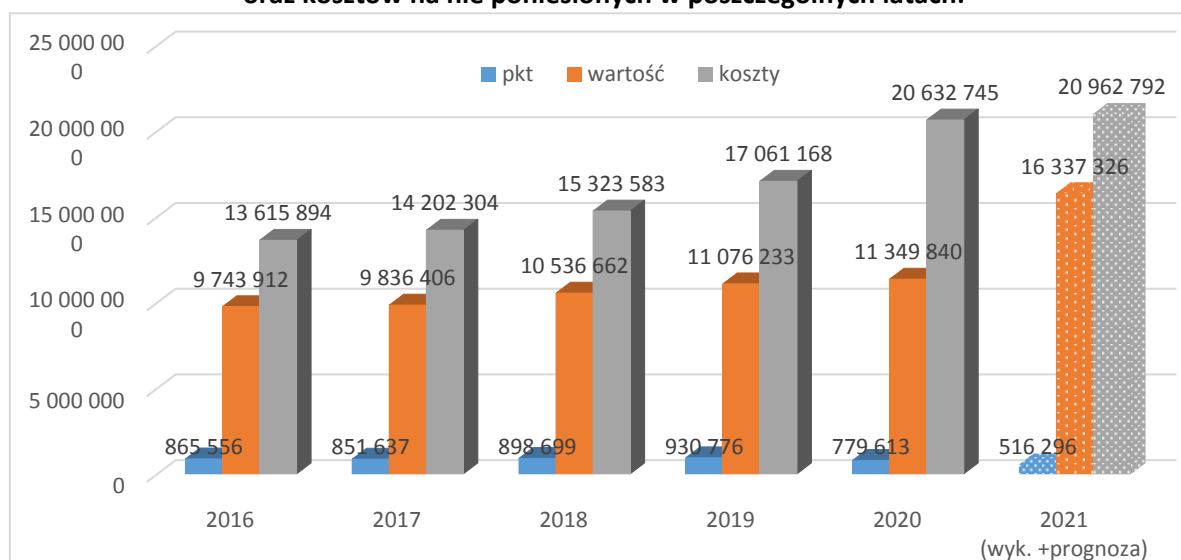
Drugim, choć nie mniej istotnym aspektem trudności w zabezpieczeniu opieki psychiatrycznej dla pacjentów jest jej chroniczne niedofinansowanie. Nakłady na psychiatrię w skali kraju i województwa wahają się od 3,2 – 3,5% ogółu wydatków na ochronę zdrowia. Sygnalizowane w Narodowym Funduszu Zdrowia wielokrotnie – zarówno przez Dyrektora Wojewódzkiego Szpitala Specjalistycznego jak i przez Zarząd Województwa – niedofinansowanie tego obszaru świadczeń zdrowotnych nie zmienia sytuacji i nie przynosi efektów w postaci wzrostu finansowania.

Sytuację związaną z niedofinansowaniem psychiatrii w Polsce obrazuje poniższa tabela, ukazująca dane liczbowe dotyczące zakresu psychiatrii:

Wyszczególnienie	B2.4 „opieka psychiatryczna i leczenie uzależnień”				B2.21.1 "koszty świadczeń opieki zdrowotnej w ramach programów pilotażowych w Centrach Zdrowia Psychicznego"		
	2019 r. (plan ostateczny)	2020 r. (plan ostateczny)	2021 r. (plan aktualny stan na 13.09.2021 r.)	2022 r. (plan aktualny stan na 13.09.2021 r.)	2020 r. (plan ostateczny)	2021 r. (plan aktualny stan na 13.09.2021 r.)	2022 r. (plan aktualny stan na 13.09.2021 r.)
NFZ RAZEM	3 036 151	3 264 881	3 730 555	3 942 194	384 997	462 723	502 478
Centrala			409 562	543 032		462 723	502 478
OW NFZ RAZEM	3 036 151	3 264 881	3 320 993	3 399 162	384 997		
Dolnośląski	260 074	280 736	278 889	290 432	16 579		
Kujawsko-Pomorski	160 713	167 772	170 394	180 397	15 501		
Lubelski	184 668	195 921	217 236	229 394	16 799		
Lubuski	99 481	112 435	108 654	103 799	18 600		
Łódzki	173 546	185 048	199 838	198 519	56 015		
Małopolski	225 790	256 930	240 578	251 364	46 750		
Mazowiecki	431 524	471 427	500 260	556 715	54 191		
Opolski	79 957	85 506	74 471	73 885	2 500		
Podkarpacki	134 990	148 380	144 258	146 356	25 803		
Podlaski	90 552	95 281	119 666	103 410	35 555		
Pomorski	206 070	214 730	216 082	216 627	19 445		
Śląski	376 969	396 449	403 884	404 271	27 521		
Świętokrzyski	101 596	107 001	109 567	87 897	11 620		
Warmińsko-Mazurski	106 983	117 954	114 980	122 024	13 818		
Wielkopolski	283 000	301 933	285 495	294 795	7 450		
Zachodniopomorski	120 238	127 378	136 741	139 277	16 850		

Tabela 1. Dane o planowanych nakładach w poz. planu finansowego dot. świadczeń w rodzaju opieka psychiatryczna i leczenie uzależnień w latach 2019-2022 tj.: B2.4 „opieka psychiatryczna i leczenie uzależnień”, B2.21.1 „koszty świadczeń opieki zdrowotnej w ramach programów pilotażowych w centrach zdrowia psychicznego”.
Źródło: Narodowy Fundusz Zdrowia.

Zestawienie ilości punktów, wartości umów na świadczenia psychiatryczne dla dorosłych oraz kosztów na nie poniesionych w poszczególnych latach:

Poziom niedofinansowania opieki, realizowanej w Wojewódzkim Szpitalu Specjalistycznym obrazuje poniższa tabela:

Zestawienie finansowe za 2020 r. (wykonanie, faktury)			
Psychiatria	Wykonanie	Faktury	Różnica
ŚWIADCZENIA PSYCHIATRYCZNE AMBULATORYJNE DLA DOROSŁYCH	694 386	769 826	-75 440
ŚWIADCZENIA PSYCHIATRYCZNE AMBULATORYJNE DLA DZIECI I MŁODZIEŻY	200 093	305 819	-105 726
ŚWIADCZENIA DZIENNE PSYCHIATRYCZNE REHABILITACYJNE DLA DOROSŁYCH	343 861	638 893	-295 033
ŚWIADCZENIA PSYCHIATRYCZNE DLA DOROSŁYCH B	2 540 825	3 544 021	-1 003 196
ŚWIADCZENIA PSYCHIATRYCZNE DLA DZIECI I MŁODZIEŻY	1 564 418	1 942 574	-378 157
RAZEM PSYCHIATRIA	5 343 583	7 201 134	-1 857 551
	Wykonanie	Faktury	Różnica
Neurologia dla dzieci i młodzieży	2 557 677	3 889 065	-1 331 388
Dzienny oddział rehabilitacji neurologicznej	172 023	201 368	-29 345
Poradnia neurologiczne dla dzieci i młodzieży	125 901	150 331	-24 430
RAZEM pozostałe umowy			-1 385 163

W Wojewódzkim Szpitalu Specjalistycznym funkcjonuje aktualnie Psychiatryczna Izba Przyjęć, w której przyjmowane są nagłe przypadki:

- pacjentów potencjalnie wymagających hospitalizacji **w trybie nagłym / ostrodyżurowym**;
- pacjentów przywiezionych przez Zespoły Ratownictwa Medycznego z rejonu działania WSS w Opolu;
- pacjentów z ważnym/aktualnym skierowaniem do szpitala psychiatrycznego.

Trzeba jednakże zwrócić uwagę, że nie każde zachorowanie na chorobę psychiczną wymaga hospitalizacji. Współczesnym kierunkiem leczenia schorzeń psychiatrycznych, wyznaczonym przez Narodowy Program Ochrony Zdrowia Psychicznego jest również – a może przede wszystkim – leczenie w środowisku zamieszkania, nauki i pracy.

Leczenie środowiskowe stanowi leczenie niestygmatyzujące, pozwalające na normalne, społeczne funkcjonowanie pacjenta, zaś hospitalizacja w szpitalu psychiatrycznym jest stygmatem, często, na całe życie. Dlatego też, w przypadkach nie wymagających pilnej hospitalizacji pacjenci powinni przede wszystkim zasięgnąć porady lekarza POZ lub jednej z Poradni Zdrowia Psychicznego, funkcjonujących w mieście lub powiecie.

Ponadto, w myśl rozwoju środowiskowych form opieki psychiatrycznej, przy Wojewódzkim Szpitalu Specjalistycznym w Opolu funkcjonuje **Centrum Zdrowia Psychicznego**, oferujące:

- “ Punkt zgłoszeniowo-koordynacyjny, gdzie pacjenci mogą uzyskać informację oraz niezbędną pomoc (czynny w dni powszednie w godzinach od 8:00 do 18:00),
- “ Pomoc ambulatoryjną w poradni zdrowia psychicznego,
- “ Aktywną pomoc środowiskowa zespołu leczenia środowiskowego (ZLS),
- “ Oddział dzienny,
- “ Całodobowy oddział psychiatrii dla dorosłych.

Szanowna Pani Radna,

Trudności w funkcjonowaniu opieki psychiatrycznej, w połączeniu z wciąż wzrastającymi potrzebami społecznymi w tym obszarze to problem ogólnopolski, znany od dawna i sygnalizowany już wielokrotnie – na poziomie regionalnym oraz krajowym – zarówno przez Zarząd Województwa Opolskiego, jak i przez zarządzających podmiotami leczniczymi, realizującymi świadczenia w tym zakresie.

Podstawowymi problemami w zabezpieczeniu przedmiotowego obszaru opieki zdrowotnej jest długotrwałe, znaczące niedofinansowanie świadczeń psychiatrycznych oraz pogłębiające się z roku na rok niedobory kadrowe.

Likwidacja 40-łóżkowego Oddziału Psychiatrii dla Dorosłych „C” w WSS w Opolu spowodowana została absolutną koniecznością, wynikającą z tychże właśnie – narastających przez lata – problemów.

Znalezienie i wdrożenie, dających wymierne rezultaty rozwiązań w powyższych obszarach, z uwagi na określony ogólnie zakres kompetencji, przekracza możliwości samorządu województwa – finansowanie świadczeń opieki zdrowotnej uzależnione jest od planu finansowego Narodowego

Funduszu Zdrowia, zaś kształcenie kadr medycznych to obszar odpowiedzialności wojewody, który posiada kompetencje i narzędzia pozwalające na pozyskiwanie i szkolenie kadr medycznych w danym regionie.

Ponadto w myśl opublikowanego przez MZ Dokumentu „Strategia deinstytucjonalizacji: opieka zdrowotna nad osobami z zaburzeniami psychicznymi” w województwie opolskim istnieje jedna z najwyższych liczby łóżek w przeliczeniu na 10 000 mieszkańców

POLSKA	LICZBA ŁÓŻEK NA 10 000 TYS. MIESZKAŃCÓW
ogółem	8,85
Dolnośląskie	9,56
Kujawsko-pomorskie	7,56
Lubelskie	10,69
Lubuskie	17,96
Łódzkie	8,79
Małopolskie	5,96
Mazowieckie	8,36
Opolskie	11,75
Podkarpackie	7,33
Podlaskie	10,92
Pomorskie	10,01
Śląskie	9,76
Świętokrzyskie	7,53
Warmińsko-mazurskie	8,99
Wielkopolskie	7,58
Zachodniopomorskie	7,23

W zakresie opieki psychiatrycznej, jednym z głównych celów wdrażania reform w oparciu o zasadę deinstytucjonalizacji jest przejście od opieki instytucjonalnej do **opieki udzielanej w środowisku lokalnym opartej na świadczeniach dziennych lub ambulatoryjnych**. Ograniczenie udzielania świadczeń w dużych instytucjach na rzecz świadczeń ambulatoryjnych daje możliwość lepszej koordynacji świadczeń oraz zmaksymalizowania efektów terapeutycznych².

Jak wskazują powyższe dokumenty, wyznaczonym na szczeblu centralnym kierunkiem rozwoju i reformy świadczeń w zakresie opieki psychiatrycznej jest przeniesienie opieki nad pacjentem na poziom środowiskowy. Trzeba bowiem zaznaczyć, że nie każde schorzenie psychiatryczne wymaga hospitalizacji – współczesnym kierunkiem leczenia schorzeń psychiatrycznych jest leczenie w środowisku zamieszkania, nauki i pracy. Leczenie środowiskowe stanowi leczenie niestygmatyzujące, pozwalające na normalne, społeczne funkcjonowanie pacjenta, zaś hospitalizacja w szpitalu psychiatrycznym jest stygmatem na całe życie. Dlatego też, w przypadkach nie wymagających pilnej hospitalizacji pacjenci powinni przede wszystkim zasięgnąć porady lekarza POZ lub jednej z Poradni Zdrowia Psychicznego, funkcjonujących w mieście lub powiecie.

² Zob. *Mapy potrzeb zdrowotnych na okres od 1 stycznia 2022 r. do 31 grudnia 2026 r.*, s. 299.

Trzeba ponadto zwrócić w tym miejscu uwagę, iż – w odniesieniu do przedmiotu Pani interpelacji – Wojewódzki Szpital Specjalistyczny im. Św. Jadwigi w Opolu nie jest jedynym podmiotem, odpowiadającym za bezpieczeństwo zdrowotne pacjentów w obszarze opieki psychiatrycznej w naszym województwie, ale są to również wszystkie placówki psychiatryczne – publiczne i niepubliczne – funkcjonujące w Opolu i okolicach.

Niemniej jednak, jako podmiot tworzący dla znacznej liczby jednostek ochrony zdrowia na terenie województwa – w tym podmiotów mających wpływ na poziom zabezpieczenia opieki psychiatrycznej dla pacjentów – Zarząd Województwa Opolskiego, w trosce o zdrowie i bezpieczeństwo mieszkańców Opolszczyzny dokłada wszelkich starań, w celu zapewnienia szerokiej dostępności do świadczeń zdrowotnych mieszkańcom naszego regionu – w tym świadczeń psychiatrycznych. Pragnę zatem zapewnić, że pomimo aktualnej, trudnej sytuacji, wszystkim aktualnym pacjentom i każdemu zgłaszającemu się pacjentowi w kryzysie psychicznym zostanie udzielone potrzebne mu wsparcie.

Zgodnie z opinią konsultanta wojewódzkiego w dziedzinie psychiatrii dla województwa opolskiego p. lek. med. Izoldy Świstuiń, która pisze: „Aktualnie, po analizie przesłanych do mnie pism, stwierdzam, że po likwidacji 40 łóżkowego oddziału „C”, minimalne wskaźniki dostępności zabezpieczenia w psychiatrycznej opiece zdrowotnej wg Narodowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego, określonych dla oddziałów psychiatrycznych, zostaną zachowane”, należy stwierdzić, iż bezpieczeństwo zdrowotne mieszkańców Opolszczyzny w obszarze zdrowia psychicznego pozostaje zabezpieczone.

Niezależnie jednak od tego, Zarząd Województwa Opolskiego, przy aktywnym udziale zarządzających podmiotami leczniczymi nie ustaje w staraniach, aby - w ramach swoich kompetencji – dążyć do pozyskiwania kadr medycznych oraz zapewnienia finansowania świadczeń zdrowotnych do poziomu pozwalającego na znaczącą poprawę, jakości oraz dostępności do opieki psychiatrycznej dla mieszkańców naszego regionu.

Z poważaniem

Wicemarszałek Województwa Opolskiego

Zuzanna Donath-Kasiura

Sprawę prowadzi: Katarzyna Balcarczyk